

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำ เสนอวิธีดำเนินการวิจัยในหัวข้อต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ซึ่งได้แก่

1.1 คณะกรรมการหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้านที่โรงสีรวมตั้งอยู่ ซึ่งได้แก่

- บ้านบัลลังก์ ต.ท่าตูม	จำนวน	9	คน
- บ้านหนองกลาง ต.หนองบัว	จำนวน	9	คน
- บ้านม่วงมูล ต.หนองบัว	จำนวน	9	คน

รวมประชากรที่ศึกษา 27 คน

1.2 คณะกรรมการบริหารโรงสีรวมทั้ง 3 แห่ง

- บ้านบัลลังก์ ต.ท่าตูม	จำนวน	18	คน
- บ้านหนองกลาง ต.หนองบัว	จำนวน	10	คน
- บ้านม่วงมูล หมู่ 8 ต.หนองบัว	จำนวน	12	คน

รวมประชากรที่ศึกษา 40 คน

- 1.3 สมาชิกก่อตั้งโรงสีรวมที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่โรงสีรวมตั้งอยู่ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างประชากรในอัตราร้อยละ 30 โดยใช้วิธีสุ่มตามพื้นที่ ซึ่งสมาชิกอาศัยอยู่ตามการแบ่งเขตของ "คุ้มบ้าน" ในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงได้ดังนี้

สมาชิกโรงสี	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
บ้านบัลลังก์	62	19
บ้านหนองกลาง	42	13
บ้านม่วงมูล	53	16
รวม	157	48 คน

- 2.1 กลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ซึ่งได้ให้ข้อมูลเป็นประโยชน์ส่งเสริมการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งโรงสีรวมและการพัฒนาชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้าน ได้แก่

2.1 พัฒนาการตำบลหนองบัว	จำนวน	1	คน
2.2 เกษตรตำบลหนองบัว	จำนวน	1	คน
2.3 เจ้าหน้าที่มูลนิธิการศึกษา เพื่อชีวิตและสังคม	จำนวน	1	คน
รวมกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย		<u>118</u>	คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- เอกสารบันทึกการปฏิบัติงานพัฒนากร เกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ซึ่งปฏิบัติงานในเขต ตำบลท่าตูม และ ตำบลหนองบัว
- เอกสารการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะกรรมการบริหารโรงสีรวมทั้ง 3 แห่ง ซึ่งได้แก่ บันทึกการประชุม บัญชีค่าใช้จ่ายของโรงสี ทะเบียนสมาชิก
- เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับสภาพชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้าน
- แบบสนทนาสัมภาษณ์ผู้นำความคิด ซึ่งได้แก่กรรมการหมู่บ้าน, กรรมการบริหารโรงสีรวมทั้ง 3 แห่ง เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นสนทนา ในเรื่องต่อไปนี้
  - สภาพชุมชนโดยทั่วไป
  - ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวม
    - ทำไมจึงจัดตั้ง มีเหตุปัจจัยอย่างไร
  - การเผยแพร่ความคิดการจัดตั้งโรงสีรวมสู่สมาชิกในชุมชน

- ทิศทางองค์ประกอบของการเผยแพร่ในเรื่องต่อไปนี้

ก. คุณลักษณะหรือคุณประโยชน์ของโรงสีรวม

ข. การถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล วิธีการเผยแพร่

ค. ระยะเวลาในการจัดตั้ง

ง. สมาชิกในชุมชนโดยศึกษาถึง

- โครงสร้างของชุมชน บทบาทหน้าที่ของคนในชุมชน

- บรรทัดฐานของคนในชุมชน

- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและผู้นำทางความคิด

- ประเภทของการตัดสินใจ แบบเดี่ยว แบบกลุ่ม หรือแบบผู้มีอำนาจ

5. แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์สมาชิกโรงสีรวมถึงกระบวนการตัดสินใจในการจัดตั้งโรงสีรวม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ตามกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation-decision process) ของโรเจอร์ส และ ชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ (เดวิดสัน เชยประทีป:48)

ก. ชั้นความรู้ (Knowledge)

บุคคลเข้าใจถึงความสำคัญของกิจกรรมหรือความรู้นั้น

ข. ชั้นการจูงใจ (Persuasion)

บุคคลที่สร้างทัศนคติชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น

ค. ชั้นการตัดสินใจ (Decision)

บุคคลทำกิจกรรมซึ่งนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธ

ง. ชั้นการยืนยัน (Confirmation)

บุคคลแสวงหาข่าวสารข้อมูลเพื่อยืนยันการตัดสินใจ

แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 2 ลักษณะคือ แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด กับแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาแนะนำ (ดังรายชื่อในภาคผนวก)

มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้

5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

6. แบบบันทึกปรากฏการณ์ที่พบเห็นในชุมชน จากการได้แลกเปลี่ยนพูดคุยกับคนทั่วไปในชุมชน และจากการได้ประชุมปรึกษาหารือกับคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือกรรมการบริหารโรงเรียนและสมาชิกในช่วงที่เก็บข้อมูลเป็นเวลา 1 เดือน
7. ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องบันทึก เทปและกล้องถ่ายรูป เพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากหน่วยงาน เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้ใหญ่บ้าน เพื่อแจ้งให้กรรมการหมู่บ้าน กรรมการบริหารโรงเรียนและสมาชิกทราบ เพื่อนัดวัน เวลาในการสนทนาสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล พัฒนาการ และ เจ้าหน้าที่มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม เพื่อขอข้อมูล ข้อเสนอแนะ และสนทนาสัมภาษณ์ โดยเฉพาะ เรื่องบทบาทของเจ้าหน้าที่ในการ เสริมกระบวนการ เรียนรู้ให้กับชาวบ้าน
3. ผู้วิจัยศึกษา เอกสารทั้งที่เป็นรายงานการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่บันทึกการประชุมระบบบัญชี ทะเบียนสมาชิก และเอกสารเกี่ยวกับสภาพชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้าน
4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาสัมภาษณ์กับกรรมการหมู่บ้าน กรรมการบริหารโรงเรียน และใช้แบบสัมภาษณ์กับสมาชิกโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ใช้ เครื่องบันทึกเสียงช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย
5. ผู้วิจัยบันทึกปรากฏการณ์ที่พบเห็นในชุมชน จากการร่วมแลกเปลี่ยนพูดคุยกับคนในชุมชน และจากการร่วมประชุมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการบริหารโรงเรียนและสมาชิกรวมถึงการร่วมกิจกรรมในชุมชน ในช่วงที่เก็บข้อมูลเป็นเวลา 1 เดือน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาอธิบายข้อมูลส่วนอื่นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
6. นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการพูดคุยสนทนา เป็นกลุ่ม ตลอดจนการสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยใช้เครื่องบันทึก เทปและกล้องถ่ายรูปประกอบด้วยตามช่วงที่เหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เอกสาร การสัมภาษณ์ การใช้แบบสนทนาสัมภาษณ์ และจากบันทึกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนมาจัดข้อมูล เพื่อนำเสนอในประเด็นต่อไปนี้

ก. สภาพของชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้านที่โรงสีรวมตั้งอยู่ในตำบล

- สภาพทั่วไปของชุมชน
- สภาพ เศรษฐกิจ สังคม การปกครอง
- กิจกรรมกลุ่มในหมู่บ้าน

ข. กิจการโรงสีรวมทั้ง 3 แห่ง

- ข้อมูลทั่วไปของกิจการโรงสีแต่ละแห่ง
- การดำเนินการจัดตั้งโรงสีรวม

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สมาชิกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ เพื่อหาค่าร้อยละ มีชนิม เลขคณิต และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำข้อมูลที่ได้นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนด เกณฑ์ของระดับความคิดเห็นไว้ดังนี้

4.50-5.00	ถือว่า	เห็นด้วยมากที่สุด
3.50-4.49	ถือว่า	เห็นด้วยมาก
2.50-3.49	ถือว่า	เห็นด้วยปานกลาง
1.50-2.49	ถือว่า	เห็นด้วยน้อย
1.00-1.49	ถือว่า	เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดผู้วิจัยจะได้เชื่อมโยงและวิเคราะห์ให้เห็นกระบวนการตัดสินใจของชาวบ้าน นับตั้งแต่ ผู้นำทางความคิดได้ เริ่มคิดจัดตั้งโรงสีรวม และเผยแพร่ความคิดสู่สมาชิกในชุมชน จนกระทั่งสมาชิกในชุมชนกลุ่มหนึ่งตัดสินใจสมัคร เป็นสมาชิกโรงสีรวม จนถึง เปิดดำเนินการกิจการโรงสีรวม ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ การศึกษากระบวนการตัดสินใจรับความรู้ใหม่ของชาวบ้านในการจัดตั้งโรงสีรวมในประเด็นต่อไปนี้ คือ

- 1) ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวม
  - ทำไมจึงจัดตั้ง มีเหตุผลจ้อยอย่างไร
- 2) การเผยแพร่ความคิดการจัดตั้งโรงสีรวมสู่สมาชิกในชุมชน
  - พิจารณาองค์ประกอบของการ เผยแพร่ในประเด็นต่อไปนี้
    - ก. คุณลักษณะหรือคุณประโยชน์ของโรงสีรวม
    - ข. การถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล วิธีการ เผยแพร่
    - ค. ระยะเวลาในการจัดตั้ง
    - ง. สมาชิกในชุมชน โดยวิเคราะห์ในประเด็น
      - ผู้นำ
      - เจ้าหน้าที่ส่งเสริม
      - ระบบเครือญาติในชุมชน
      - กิจกรรมกลุ่มในชุมชน
- 3) การตัดสินใจสมัคร เข้า เป็นสมาชิกโรงสีรวม วิเคราะห์ตามกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม(Innovation-decision process) ของ โรเจอร์ส และ ชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker) 4 ขั้นตอน คือ
  - ก. ชั้นความรู้ (knowledge)
    - บุคคลเข้าใจถึงความสำคัญของกิจกรรมหรือความรู้นั้น
  - ข. ชั้นการจูงใจ (persuasion)
    - บุคคลสร้างทัศนคติชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น
  - ค. ชั้นการตัดสินใจ (decision)
    - บุคคลทำกิจกรรมซึ่งนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธ
  - ง. ชั้นการยืนยัน (confirmation)
    - บุคคลแสวงหาข่าวสารข้อมูลเพื่อยืนยันการตัดสินใจ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$$1) \text{ ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

2) ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) จากสูตร (ประกอบ กรรณสูตร 2525 : 40-41)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$\bar{X}$ แทน ค่ามัชฌิม เลขคณิต

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนที่คูณกับความถี่ทั้งหมด

N แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด

3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ประกอบ กรรณสูตร 2525 : 81)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum fx^2 - (\sum fX)^2}{N(N-1)}}$$

S.D. - แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum fx^2$ แทน ผลรวมของความถี่ที่คูณกับคะแนนแต่ละชุด ยกกำลังสอง

$(\sum fX)^2$ แทน ผลรวมของความถี่ที่คูณกับคะแนนแต่ละชุดทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม